

Дмитро ЄРМОЛОВИЧ-ДАЩИНСЬКИЙ

УКРАЇНСЬКИЙ ТЕАТР ШУКАЄ ВІДПОВІДІ...

*(XXIII Міжнародний театральний фестиваль
“Мельпомена Таврії”)*

За підтримки Українського культурного фонду, обласної та міської влади Херсона і мецената Миколи Баграєва черговий раз відбувся фестиваль, який не тільки змінює імідж міста та всього півдня, а й стає однією з найголовніших театральних подій країни. Олександр Книга, президент фестивалю, народний артист України, директор-художній керівник Херсонського академічного театру ім. Миколи Куліша невпинно дивує своєю творчою фантазією і талантом менеджера: щорічна програма завжди різноманітна, має свої особливості і неодмінні нововведення. В 2021 р. серед більш як пів сотні подій фестивалю несподіваними стали лекції просвітницької платформи, ескіз вистави “Голоси Нової Білорусі” Андрія Курейчика (режисер Сергій Павлюк) та інсталяція “30 з 40” в Олешківській пустелі за участі етно-хаус-групи “ДахаБраха”, присвячена ювілею Незалежності України (автор ідеї і режисер – Влад Троїцький).

“Мельпомена Таврії – 2021” відбулась у другий рік всесвітньої пандемії Covid-19, тому фестиваль насамперед став асамблеєю українського театру (тим не менш, в репертуарі були представлені вистави колективів з Туреччини, Вірменії та Португалії). Окрім Херсона, художнім простором фестивалю були сцени Миколаєва та Нової Каховки. Відвідавши вистави в цих містах, я зміг дослідити театральну культуру регіону.

Директор-художній керівник Миколаївського національного академічного українського театру драми і музичної комедії Микола Берсон створює театр як ілюзорний привабливий світ, де провінційний глядач пот-

*Інсталяція “30 з 40” за участі етно-хаус-групи
“ДахаБраха”. Автор ідеї та режисер – Влад Троїцький.
Олешківська пустеля.
Світлина Вадима Гнідиша:*

*Ескіз вистави “Голоси Нової Білорусі” А. Курейчика.
Режисер – Сергій Павлюк. Світлина Альони Мовчан.*

Руї Мадейра (актор, режисер – Португалія.), Олександр Книга та Богдан Струтинський.

Засідання журі фестивалю.

Момент майстер-класу Костянтина Томільченка.
Світлина Віктора Братана.

Сцена з вистави “Ім’я” М. Делапорта й О. де Ла Пательєра.
Режисер – Радуга Гілаш, художник – Ольга Гоноболіна.
Миколаївський український театр драми та
музичної комедії. Світлина з сайту театру.

рапляє в іншу, ніж звично, реальність. Тут вишукані інтер’єри, “живий куток”, “зимовий сад”, фірмові солодощі та зефір. Тут квіти можна купити просто в фое і презентувати після вистави улюбленому артисту, програма кожної вистави – витвір поліграфічного мистецтва, а зустрічає і проводить глядачів сам пан Берсон – визнана “ікона стилю”.

Лірична комедія “Ім’я” Мат’є Делапорта й Олександра де Ла Пательєра (режисер – Радуга Гілаш, художник – Ольга Гоноболіна) у Миколаївському українському театрі драми та музичної комедії – достойний приклад вдячної глядацької вистави. Вінсент Ларше (Максим Руденко), як гід, провадить глядача ідеалістичним Парижем зі старих фільмів, естрадних шлягерів і фантазій пострадянської людини. Бездарний жарт з іменем первістка відкриває приховані проблеми зовнішньо благополучного французького середнього класу. Режисер адаптує дію під соціальну реальність пандемії: оркестранти грають будинки, а Франсуаза (Тетяна Винник) диригує ноутбуками: Елізабет (Світлана Лубенець) змушує кожного, хто увійшов до квартири, ретельно вимити руки. Вагітна Анна (Інна Чернега) з’являється у помешканні Гаро в повному антиковідному обладунку, що негайно утилізується в передпокої. Особливо важливо, що вистава бореться з досі не зужитими стереотипами: самотній музикант, який любить готувати і носить одяг оранжевого кольору – неодмінно гомосексуал; в романтичних відносинах жінка не може бути старшою за чоловіка; жінка повинна бути тилом для чоловіка, забезпечувати йому затишок, одноосібно відповідати за дім та дітей.

Архітектура Нової Каховки вразила музейним “сталінським ампіром”. На сцені міського палацу культури, в інтер’єрах, що презентують еталон названого стилю, було показано мюзикл Луганського

Сцена з вистави “Ромео і Джульєтта” за Вільямом Шекспіром. Режисер – Максим Булгаков, художник – Ірина Лубська. Луганський академічний український музично-драматичний театр. Світлина Сергія Ковальова.

академічного українського музично-драматичного театру “Ромео і Джульєтта” за Вільямом Шекспіром (режисер – Максим Булгаков, художник – Ірина Лубська, композитор – Тарас Лука). Візуальне рішення вистави створюють костюми: виконані із застосуванням різноманітних технологій вони демонструють стилістичний синтез середньовічного європейського, азіатського і японського костюмів. Сучасний український переклад Юрія Андруховича звучить в устах акторів виразно і чітко в драматичних та вокальних сценах і досягає бездоганно будь-якої точки простору. Виставу відзначає повноцінна академічна робота композитора: оригінальна музика записана камерним оркестром в студії театру, представлені хори, дуети, ансамблі, сольні арії. Режисер пропонує низку незвичних сюжетних рішень: у виставі присутні лише пани Капулетті і Монтеккі, немовби батьки сімейств вже полягли в аристократичній міжусобній війні; лихий жарт Меркуціо, Бенволіо та Тібальта з інсценізованим вбивством обертається реальною смертю Ромео та Джульєтти.

Для продовження теми хотів би звернути увагу на резонансні вистави київських театрів, показані на сценах театру Куліша (розгляну топ-3, проте таких робіт значно більше).

Сучасну модифікацію фантастичного реалізму демонструє “Трамвай “Бажання”” Теннессі Вільямса в Національному академічному драматичному театрі ім. Івана Франка (режисер – Іван Уривський, художник – Петро Богомазов, композитор – Олександр Кохановський). Упродовж усієї вистави, як метроном, звучить акцентований звуковий супровід, передаючи глядачеві почуття затаєної небезпеки, ворожості. Німі сцени примітивного життя героїв відображаються в екрані вікна фургону. Бланш (Тетяна Шляхова) піднімається на дах вагончика, немов на вишку, готова от-от стрибнути в незриму каламутну воду. Коли вона сидить на даху, її біла фігура стає наче продовженням у вікні, де бачимо її випрану сукню. Коли Ковальські (Дмитро Рибалевський) забруднює мазутом обличчя Бланш (вона говорить з ним, звисившись з даху вниз головою) і витирає руки

Сцена з вистави “Трамвай “Бажання” Т. Вільямса. Режисер – Іван Уривський, художник – Петро Богомазов. Національний академічний драматичний театр ім. Івана Франка. Світлина Вадима Гнідаша.

Борис Орлов у виставі “Шинель” за М. Гоголем та Ю. Тувімом. Режисер – Андрій Білоус, художник – Борис Орлов. Київський національний академічний Молодий театр. Світлина Дарії Вернікової.

об її суху білу сукню, він наче “зрівнює” нетутешню своячку з соціальною реальністю, де вона вимушено з’явилась. У сцені вечірки з приводу дня народження Бланш вона постає трагічною принцесою Одилією, а решта ж – божевільними клоунами в бродячому цирку. З благородством театральної умовності режисер відмовляється від оголення Бланш, залишаючи героїню в трико тілесного кольору, а сцени сексуального насильства над нею замінює образними алегоріями. У фіналі чутно, як замикають двері на засув. Ковальські вішає на двері вагону “амбарний” замок. Глядач бачить у вікні жваву розмову Бланш з самою собою – емоційну, драматичну, сповнену внутрішнього життя та недосяжної хворобливої краси.

Якби вистава “Шинель” за Миколою Гоголем та Юліаном Тувімом в Київському національному академічному Молодому театрі (режисер – Андрій Білоус, художник – Борис Орлов, композитор – Усеїн Бекіров) була музичним твором, її можна б сприймати як програмний твір для читця і змішаного хору. Важко переоцінити значення хору для історії європейського театру... В ефектному творі Молодого театру його замінює американський мюзик-хол, але при цьому Борис Орлов у головній ролі “А” фактично існує за законами літературної монодрами. У виконанні артиста Акакій Акакійович – астеничний молодий чоловік, який надає образу неймовірних рис: “маленький” (в сучасному українському театрі швидше “зайвий”) – це категорія, не пов’язана з календарним віком чи формальним стосунком до покоління. На жаль, оригінальне музичне рішення досить одноманітне в плані прийомів та виключає навіть ескізно позначені сольні чи дуетні номери. Сценографія, зумовлена насамперед обраним музичним стилем, в якомусь сенсі

візуалізує гоголівський міт фатального Невського проспекту і вступає у відвертий дисонанс з підкреслено історичними костюмами. Вкрай стриманий і навіть невизначений фінал, як виявляється важко співвіднести з обраним видовищним музичним жанром.

“Стусанина” колективу “DSP” (режисер, художник і хореограф – Алекс Боровенський) ґрунтується на віршах Василя Стуса (1938–1985). Тут бачимо органічний синтез фізичного і поетичного театрив. Вистава стає інтерпретацією творчості та біографії Стуса, ще не до кінця досягнутого українцями, і “поемою маскулітності” – осмисленням місця чоловіка в сучасному світі. Стус – справжній герой, з металевим стрижнем всередині, тому кореляція тем, образів і контекстів більш ніж виправдана. Кожен вірш стає новим сценічним епізодом – наприклад: “Людина підійшла до меморіалу...” показує іронічне ставлення “неживої пам’яті”, розвінчує її. Півколо “сцени під колесом” театру Куліша постає тут Колізеєм. Вимашені сажею обличчя й оголені торси прочитуються як натяк на роботу Стуса кочегаром під час вимушеного безгрошів’я, а потім до його каторжної праці в радянському концтаборі. Від артистів різного віку і різної природної даності (але при цьому досконалої фізичної форми) режисер вимагає складного просторового та емоційно-психологічного існування. Часом вони – розбишакуваті хлопчачки, часом агресивні гладіатори, а іноді – статуарні античні боги, і в кожному з них – Стус.

* * *

Театральний критик, заслужений діяч мистецтв України Сергій Васильєв зазначив, що з плином років фестивалі “старіють”, перетворюються на такі собі зустрічі старих друзів, але “Мельпомена Таврії” залишається надивовижу “молодим” фестивалем. Його слоганом цього року стала фраза “Театр – це моє” як особисте звернення до кожного глядача. Життя знову ставить запитання. Театр знову шукає відповіді. За цим йдуть у палаци, на горища і в підвали “Мельпомени”.

*Переклад з російської
Анастасії Іванес*

*Сцена з вистави “Стусанина” за В. Стусом.
Режисер, художник і хореограф –
Алекс Боровенський. Театр “DSP”.
Світлина Вадима Гнідаша.*